

**Jan Borkowski, Grzegorz
Majcherek, Anna
Stępkowska, Kazimierz
Błaszczyk, Wanda
Machniewicz, Paweł
Rościszewski, Maria Zielecka**

Meidum

Informator Archeologiczny : badania 22, 160

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

owiniętych było w bogate całuny (zwłaszcza dotyczy to pochówków dziejących). Jedyne grób murywany składał się z przysklepionej komory grobowej, zupełnie zniszczonej przez współczesne użytkowanie.

Dziedzinec pochówków od zachodu ograniczony był prawdopodobnie przez konstrukcję, z której ocalał prostokątny fundament ograniczający obszar 10 x 2 m. Odsłonięto także "studnię" o gł. 4,5 m i średnicy wewnętrznej 1 m wraz z dochodzącym do niej kanałem. Dwie inne identyczne konstrukcje znane już przed wykopaliskami. Być może są to ślady urządzeń istniejących na tym terenie przed budową kompleksu Qurqumasa. Zabytki ruchome, to fragmenty ceramiki, kilka monet, cybuchy gliniane a także kilka fragmentów dokumentów pisanych.

Od dnia 15.XI.1987 do 31.01.1988 r. prowadzono prace wykopaliskowe po wschodniej stronie qasru, gdzie wykonano szereg sondaży. Odsłonięto fragmenty fundamentów monumentalnej budowli usytuowanej w południowo-wschodniej części badanego obszaru. Odsłonięte fragmenty bardzo zbliżone są charakterem konstrukcji do znanych fragmentów qasru Qurqumasa. Odczyszczono także 2 kanały murywane nie związane z kompleksem Qurqumasa. Od zachodu do kanału południowego przylega płec o średnicy 2,5 m, odsłonięty częściowo.

Znaleziona ceramika, to głównie miski i talerze, nieliczne fragmenty importowanej porcelany chińskiej. Najstarsze fragmenty ceramiki i monety datowane są na XIV wiek.

**KOM EL-HISN
(Zachodnia Delta)**

Uniwersytet stanu Washington w Seattle we współpracy ze Stacją Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Kalrże, Muzeum Archeologicznym w Poznaniu i Instytutem Historii Kultury Materialnej PAN.

Ekspedycją kierował prof. dr Robert Wenke z Uniwersytetu w Seattle. Ze strony polskiej udział wzięli: doc. dr hab. Lech Krzyżaniak (autor sprawozdania) i doc. dr hab. Michał Kobusiewicz z Zakładu Archeologii Wielkopolski IHKM PAN w Poznaniu. Trzeci sezon badań wykopaliskowych. Ośrodek miejski z okresu Starego Państwa.

Kontynuowano eksploatację zachodniej części rozległego stanowiska archeologicznego. Założono kilka wykopów, w których obok typowych pozostałości osadniczych (fragmenty naczyń ceramicznych, wyroby krzemienne i kamienne, szczątki zwierzęce) odkryto także dolne partie murów zbudowanych z suszonej cegły. Jak się wydaje, tylko niektóre z nich mogły być pozostałościami domostw mieszkalnych. Mury o rozległym kolistym założeniu miały zapewne inną funkcję, tródną do określenia na obecnym etapie badań.

Odkryto także dalsze pochówki na omentarzyku z tzw. pierwszego okresu przejściowego wkopane w warstwę osadniczą z okresu Starego Państwa. Badania będą kontynuowane w 1990r.

Meldum

Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Kalrże PP Pracowni Konserwacji Zabytkó

Misja w składzie: dr Inż. Jan Borkowski (PKZ), mgr Grzegorz Majcherek - archeolog (UW), Inż. Anna Stępkowska, Kazimierz Błaszczak (PKZ), p. Wanda Machniewicz - konserwatorzy. W pracach brał też udział zespół rzeczoznawców z Instytutu Chemii Przemysłowej PAN: doc. dr hab. Paweł Rościszewski i mgr Marla Zielecka. Drugi sezon prac od 17.01. do 29.04. 1987.

Prowadzono prace przygotowawcze do konserwacji i rekonstrukcji zbudowanej z cegły suszonej mastaby (grobowca) księcia Nefermata z okresu IV dynastii (2613 - 2494 p.n.e.). Obiekt ten był badany na przełomie XIX i XX w. przez Sir W.F. Petrie'go a na początku lat osiemdziesiątych częściowo odsłonięty przez Egipcjan.

Badania ograniczyły się do dokumentacji odsłoniętej części wschodniej ściany grobowca i kaplicy grobowej Nefermata. Ponieważ południowo - wschodni narożnik mastaby jest słabo zachowany wykonano także sondáže w narożnikach południowo - zachodnim i północno - zachodnim w celu uzupełnienia dokumentacji do przyszłych prac rekonstrukcyjnych.

Prowadzono też eksperymenty w dziedzinie produkcji cegły mułowej oraz użycia preparatu silitkonowego Ahydrolil K i Z do zabezpieczania architektury z cegły mułowej.

Prace będą kontynuowane w przyszłym roku.